

Η Αριστερά στην Ευρώπη του 21ου αιώνα

Ο τίτλος της σημερινής συνάντησης. Ίσως όχι τυχαίο ότι στα ελληνικά "η νέα κοινωνική αλληλεγγύη" στα γαλλικά "νέες μορφές αλληλεγγύης" στα αγγλικά η "νέα πολιτική αλληλεγγύη".

Αθελά του, ο "δαιμών" της μεταφράσης επέβαλε την αμφισημία ενός ορόυ, και μιας προβληματικής, που όσο κεντρικά και αν είναι παραμένουν αντικείμενα μιας συνεχούς μετασημασιολογησης, και μιας συνεχούς ΑΠΟΡΙΑΣ.

Τι ~~είναι~~ αλληλεγγύη. Μια τόσο φορτισμένη έννοια μπορεί να σημαίνει τίποτε και τα πάντα. Από τη συμβολική σπινθηροδότηση της οποιασδήποτε κοινότητας ως προς ο,τι θεωρεί "κοινό", μέχρι την θεσμική κατοχύρωση του γενικού φιλελευθερού ιδεογήματος της αδελφότητας.

Στο σημερινό πλαίσιο θα πρέπει να πούμε από την αρχή ότι δεν τίθεται θέμα μιας καταστατικής και γενικής αλληλεγγύης ανάμεσα στα άτομα.

Το ζήτημα είναι συγκεκριμένα ΠΟΛΙΤΙΚΟ και όχι αφηρημένα ΗΘΙΚΟ. Μιλάμε λοιπόν για οικονομική αλληλεγγύη. Δεν προκειται απλά για ταν ~~ρητορικό~~ ^{οικονομική} ~~ορισμό~~ μιας ευρύτερης συμβολικής αλληλεγγύας καταστάσης, αλλά για την θεσμική ευθύνη του Ολο-Πολιτείας για κατοίκου τυπού και βαθμού συνδρομή στις υλικές ανάγκες των ατόμων, για μια οικονομική κατάσταση.

Αυτό προϋποθέτει ήδη μερικές προφανείς παραδοχές που αντιστοιχούν στις συγχρονικές φιλελευθέρους-καπιταλιστικές κοινωνίες

Πρωτον, ότι η κοινωνία είναι δομημένη ανισα, ως προς την κατανομή των οικονομικών πόρων.

Δευτερον ότι λόγω της ανισότητας αυτής ωρισμένοι από τα μέλη της κοινωνίας ^{δεν είναι} ~~έχουν~~ ανυπερθετές δυσκολίες να ικανοποιήσουν τις άμεσες υλικές τους ανάγκες.

Τριτον, ότι το Όλο, καλείται να συνδραμεί τα αδύναμα μέλη του είτε με απευθείας παροχές πόρων είτε με θεσμικές παρεμβάσεις.

Και τεταρτον η οικονομική αλληλεγγύη ανδεικνύεται σε ευρύτερο και ρητο πολιτικό πρόβλημα και διακυβευμα.

Δεν υπάρχει βεβαία, ούτε και είναι δυνατόν να υπάρξει κοινωνία δίχως καμία μορφή αλληλεγγύης. Στις σημερινές όμως κοινωνίες, η αλληλεγγύη αυτή επικεντρώνεται στην οικονομική προστασία των ανθρώπων από ορισμένες από τις οικονομικές συνεπείες της εξατομικεύσης και του κατακερματισμού του κοινωνικού σώματος.

Αναγνωρίζεται "καποια" θεσμική ευθύνη του Ολου για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών εκείνων των μελών που είναι "ηδη" σε μειονεκτική κατάσταση.

Και αυτο σημαίνει οτι κατ αρχην τα μεσα ικανοποίησης των αναγκών βρισκονται ηδη μοιρασμενα αναμεσα στα ατομα, μεσω των δεδομενων ατομικών δικαιωμάτων που επινέμουν ^{θαυσε η λαισε} ανισα τους πορους αναμεσα στους κοινωνους. Η αλληλεγγυη ^{θαυσε η λαισε} τίθεται ^{κατ} αναγκην και κατ επιταγην ως ζητημα ανα-κατανομης μετα την "πρωτη" ανιση διανομη. Θεσπιζεται δηλαδη μια διανομη "δυο ταχυτητων", που αντιστοιχει σε ενα διπλο αξιακο συστημα και σε μια διπλη σημασιολογηση της κατανομης αυτης. Εχουμε ταυτοχρονα μια "προ-αλληλεγγυα" διανομη των πορων που συνοδευεται, σε ενα δευτερο χρονο απο μιαν "αλληλεγγυα" διανομη. Μια διανομη που είναι διορθωτικη του απολυτου φιλελευθερου ιδεωδους, και της ατεγκτης ^{ατομιστικης} δικαιωματοκρατίας. Αμηνάνα και αντιφατικά, συνυπαρχουν λοιπον δυο σύστηματα σημασιων που οριοθετουν το προαιωνιο ζητημα πως θα μοιραζονται οι ποροι αναμεσα στους κοινωνους. Η αγορα ως προ-αλληλεγγυο συστημα κατανομης και η Πολιτεια ως αλληλεγγυο μετα-αγοραιο συστημα κατανομης πορων.

Και αυτο γίνεται μεσω της θεσπισης μιας εκ των ανω πολιτικης ΑΝΑ-κατανομης η οποια επεται και διορθωνει την πρωτη μη-πολιτικη αγοραια διανομη αλλα δεν κατασκευαζει μια καταστατικά αλληλεγγυα κοινωνια.

Η αλληλεγγυη, η ουσιαστικη κοινωνικη δικαιοσυνη, η επιεικεια της κατανομης και η γενικη κοινωνικη αρωγη ως ρητα αντικειμενα πολιτικης παρεμβασης και κοινωνικου προβληματισμου αρθρωνονται αρρηκτα με την δικαιωματοκρατια. Αυτο ακριβως είναι και το νεο πολιτικο στοιχειο που διευρυνει και μετατρεπει την "αυστηρα" ουδετερη φιλελευθερη συλληψη της δικαιοσυνης οπου ο καθενας δικαιουται να παρει ο,τι δικαιουται κα' αλλο. Σε τουτο ακριβως συνοψιζεται η ριζικα αντιφατικη σημαση της κοινωνιας και της κοινωνικης αλληλεγγυης. Είμαστε και αυτοσημαινομαστε ως κοινωνιες ΟΛΙΓΟΝ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΕΣ η ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΕΣ και ΚΑΤΑ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΕΣ

Σε τι συνιστανται λοιπον οι θεσμικες παρεμβασεις;

Σε σχετικες αναδιανομες πορων, κατα πρωτο λογο, αλλα επισης και σε σχετικες αναδιανομες των προυποθεσεων για τη προσβαση στους πορους, δηλαδη σε σχετικες αναδιανομες "ευκαιριων", η και σχετικες αναδιανομες "κινδυνων". Η αλληλεγγυη συνισταται δηλαδη στην ΣΧΕΤΙΚΗ πολιτικη-δημοκρατικη παρεμβαση στο

μεριμνη και

ΑΛΛΩΣ ισχυον και λειτουργουν καθεστως των ανισων κοινωνικων κατανομων των στοιχειωδων προυποθεσεων για την επιβίωση και την αξιοπρεπεια.

Βασική εκφραση αυτού του αιτήματος ήταν το κοινωνικό κράτος, το αλληλεγγυο κράτος, τα κοινωνικά δικαιώματα. Και στο πλαίσιο αυτό λαμβάνει χώρα η συνεχής πολιτική διαπραγμάτευση και συγκρούση ανάμεσα στις πολιτικές ομάδες και τις κοινωνικές τάξεις. Το προϊόν διανμεονταν μετά από μίαν αέναη αντιπαράθεση των οργανωμένων συμφερόντων. Αυτό ακριβώς το σύστημα βρίσκεται σε κρίση. Όπως επίσης σε κρίση βρίσκεται το επί χρόνια αποδεκτό σύστημα των τριμερών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στο κεφάλαιο, στην εργασία και στο Κράτος ως προς τον προσδιορισμό των ορίων και της εξέλιξης των μορφών της "σχετικής αλληλεγγυής". Σε τέτοιο σημείο που η ίδια η λέξη "κοινοκρατισμός" αρχίζει και γίνεται βρωμική. Κοντολογίς, η κρίση συνοψίζεται στην αποδυναμωση των πολιτικών μηχανισμών και διεξόδων μέσα από τις οποίες μεταβαλλόνταν τα ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΓΓΕΝΟΥΣ "ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ" η οποία χαρακτηρίζει ΤΗΝ ΦΙΛΙΔΕΥΘΕΡΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ.

και πάλι
στην ουσία
ανανέωση

-B-

Στο σημερινό αυτό πλαίσιο, το δύσκολο και το πρωτογνωρό, ξανακαλούμαστε λοιπόν να ορίσουμε την κοινωνική αλληλεγγύη, και μαζί της το νοήμα της αριστεράς. **Μία νέα αλληλεγγύη για μία νέα αριστερά.**

Για μίαν αριστερά η οποία, μέχρι τώρα τουλάχιστον, οριζόνταν σε σχέση με την πολιτική δράση, σε σχέση δηλαδή με τον τρόπο που η πολιτική καλείται να παρεμβεί στις συνθήκες της υλικής ζωής των μελών της κοινωνίας. Τα νοήματα Δεξιά και Αριστερά με αυτήν την έννοια, ~~επνονταν~~ ^{επνοῦνται} και επνοῦνται του νοήματος της "πολιτικής" ως οργανωμένης/ και ονοματισμένης δεσμής κοινωνικών πρακτικών. Ετσι ~~λοιπόν~~, η ιστορική διακρίση αριστεράς και δεξιάς απέκτησε το σταθερό αξιακό της νοήμα που συνοψίζεται στην εμμονή της στην ανάγκη προβολής της καταστατικής ισοτιμίας των ανθρωπινων ως προς τις υλικές συνθήκες οι οποίες προσδιορίζουν την καθημερινή τους ζωή. Το πολιτικό διακυβευμα εντοπιζόταν συνεπώς στην

Απὸ ἀριστερά/δεξιά

4

μεγιστοποίηση της σχετικής κοινωνικής αλληλεγγύης, και μάλιστα μέχρι τα εσχάτα δυνατά της ορια.

Και εδώ ακριβώς εντοπίζεται η ιστορική αμηχανία της τρεχουσας αντιληψης για το τι μπορεί να σημαίνει αριστερά. Σήμερα, μέσα από τις νέες ισχυουσες αξιακές αφετηρίες της κοινωνίας, η αξια-ισότητα εμφανίζεται ως καθαρά επικουρική αφετηρία των κοινωνικών ρυθμίσεων. Η πάντα διαπραγματευσιμη ΣΧΕΤΙΚΗ αλληλεγγυη τείνει να μετασημασιολογείται σε ελαχίστη αλληλεγγυη. Εκείνο που μέχρι τώρα νοούνταν εξ υποθέσεως ως "μέγιστο διαπραγματευσιμο" μέγεθος αλληλεγγυης, και συναρτωνταν από την πολιτική δύναμη της αριστερας να επιβάλλει τις αποψεις της, αναδεικνυεται ως πολιτικά και αξιακά επικουρική αφετηρία.

Με αυτήν την έννοια, η ιστορική ιδιαιτερότητα της σημερινής συγκυρίας εντοπίζεται στο ότι ο αριστερός πολιτικός λόγος προσκρούει σε μια δομική κρίση των δικών του αξιών. Εγκαταλείποντας ή σχετικοποιώντας την αξία της ισότητας, που εξώθησε στο αίτημα για την μεγιστοποίηση της αλληλεγγυας ανακατανομής, η αριστερά εμφανίζεται παραιτημένη από την ιστορική της αφετηρία. Και συνακολούθα, τείνει να εκλογικεύσει την πολιτική της ύπαρξη με βάση άλλα ιδεολογήματα και άλλες προδιαγραφές που έρχονται σε αντίφαση με τις ιστορικές της θεμελιώσεις.

-Γ-

Με αυτήν την έννοια, σε κρίση δεν είναι μόνο η αριστερά, και τα αλληλεγγυα προτάγματα της, αλλά η ~~ενεργή~~^{αριστερή} προσέληψη της πολιτικής ως ονοματισμένης περιοχής κοινωνικής δράσης εν γένει. Και μάλιστα ευρύτερα ακόμα, εκείνο που έχει ανατραπεί διαμετρικά τα τελευταία χρόνια είναι η αντίληψη για την ουσιαστική ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ της πολιτικής σε σχέση με το ιδεολόγημα και το πρόταγμα της κοινωνικής προόδου.

~~Να το πω ελλειπτικά.~~

Πραγματι, εδώ ίσως και να εντοπίζεται η θεμελιώδης ίσως αντίφαση των σημερινών κοινωνιών. Ενώ το πολιτικό σύστημα είναι το μόνο τυποίς "αρμόδιο" να παίρνει δεσμευτικές δημοκρατικές αποφάσεις, ταυτόχρονα, το ίδιο αυτό πολιτικό σύστημα φαίνεται να αποδέχεται ότι η ουσιαστική αρμοδιότητα για τη δυναμική της κοινωνικής προόδου βρίσκεται έξω από αυτήν.

Το πολιτικό σύστημα δηλαδή παύει να σημαίνεται ως ο κατά εξοχήν χώρος στο πλαίσιο του οποίου θα πρέπει να γίνεται η

διαπραγματευση αναμεσα στις παραταξεις και στις ταξεις, στις αξιες και στις υπαλλακτικες δυνατοτητες που ~~απορρέουν~~ απο τον κοινωνικο λογο και την κοινωνικη βουληση. Η πολιτικη αντιπαραθεση, η δημοκρατικη πολιτικη δραση, ακομα και η συγκρουση δεξιας και αριστερας τεινουν ολο και περισσοτερο να πιστευουν και να συναποδεχονται οτι οι δυναμικες που μπορει να αλλαξουν την κοινωνια προς οποιαδηποτε κατευθυνση ειναι εξω-πολιτικες, και οτι δεν μπορει παρα να ειναι εξωπολιτικες. Η πολιτικη, η εκφραση της γενικης βουλησης ΔΕΝ θεωρειται πια αρμοδια για τη μεθοδευση της συλλογικης προοδου, ουτε για το ΠΟΣΟ αλληλεγγυα θελει να ειναι η Κοινωνια.

Και ετσι, προκυπτει μια μειζων συρρικνωση του πολιτικου ερωτηματος, του πολιτικου διακυβευματος.

Αντι των ερωτηματων για το τι πρεπει να γινει εν γενει, και το τι θελει το κοινωνικο σωμα, τιθεται το στενο ερωτημα πως η πολιτικη μπορει να "διευκολυνει" και να "προσαρμοσθει" στα εκτος αυτης κειμενα. Η Πολιτικη νοειται ως επικουρικη και οχι ως αυτονομη σφαιρα δρασης.

Και ομως, δεν μπορει, **φυσικα**, να θεωρεται βεβαιο οτι η τεχνικη προοδος, η επιστημονικη προοδος, η οικονομικη προοδος και η κοινωνικη και ηθικη προοδος ειναι διασδικασιες ομορροπες και ομολογες. Και κατ επεκτασιν **ακομα λιγοτερο** ^η ~~απορριπτο~~ ^α ~~αθεμελιωτο~~ ειναι το αξιωμα που ^{που} εγκαθιστα την εν γενει μεθοδευση της "προοδου" εκτος πολιτικης αρμοδιοτητας. Μολαταυτα, αυτη φαίνεται να ειναι η θεμελιωδης παραδοχη που επικαθοριζει την σημερινη προσληψη των οριων της πολιτικης δρασης. Το ερωτημα για την ανευ ορων συμβατοτητα και **ομορροπη εξελιξη και συνεργεια ολων των μορφων προοδου** δεν επιτρεπεται καν να τεθει, ουτε καν υπο τας γραμμας. Η ~~προοδος~~ ^{κοινωνικη} φαίνεται να εχει αποφασισει απασ και δια παντος οτι η μεθοδευση των αιτιωδων και αυτονομων παραγοντων που ενεργοποιουν την κοινωνικη ^{πολιτικη} "προοδο" βρισκεται εκτος του επιτρεπτου πεδιου της ~~δρασης~~ ^{δρασης}. Και ετσι, η κεντρικη "ΣΗΜΑΣΙΑ", το κεντρικο σημαιον **ΠΡΟΟΔΟΣ** εμφανιζεται ως ανεξελεγκτη, ως εξωνενης, ως εκτος πολιτικου, η δημοκρατικου ελεγχου, ως ανγνωστη, ως στοιχημα, τελικα δε ως θρησκεια.

Πραγματι, ολοι οι παραγοντες που προσδιοριζουν την κοινωνικη μεταβολη ενεργοποιουνται εφεξης απο δυναμεις που ξεφευγουν εντελως απο τον κοινωνικο ελεγχο. Η οικονομια, η επιστημη, η τεχνικη θεωρουνται αξιωματικα ως "αυτονομες" και αυτοσωρευομενες διαδικασιες, με τη δικη τους δυναμικη και λογικη.

Και έτσι οι δυνάμεις εκείνες που καλούνται να ενεργοποιήσουν την προοδο και την ουτοπία αναδεικνύονται σε "ανευθύνες". Οι δυνάμεις που μετασχηματίζουν τον κόσμο δεν δίνουν λογαριασμό σε κανεναν. Η κοινωνία εναποθέτει τις ελπίδες της σε ένα εξοπολιτικό εξωθεν.

Αυτο όμως είναι η εσχάτη πλάνη. Δεν έχουμε παρα να σκεφθούμε τα παραδείγματα των οικολογικών καταστροφών και της εξαθλίωσης και εξαχρείωσης του τρίτου κόσμου παρόλα τα ευχολογία του Ρίο και του ΟΗΕ, δεν δίνουν τίποτε άλλο παρα ότι αντίθετα με την ειρωνική φόρμουλα του Μαντεβίλ, οι ιδιωτικές διατροφές οδηγούν παντού εκτός απο το κοινό καλό. Η πολιτική με αυτήν την έννοια αρκείται να "διαχειρίζεται" την προοδο, δεν την διαπραγματεύεται, δεν την υποβάλλει στην κριτική του κοινωνικού σώματος. Έτσι όμως παραιτείται απο τον δυσκολό λόγο, παραιτείται απο τη επιπλέον προσπάθεια συνειδητής σταθμίσης και επιλογής του καλού και του κοινωνικά ωφελιμού, παραιτείται απο το προταγμα του διαφωτισμού, παραιτείται απο τη διαπραγμάτευση της κοινωνικής αλληλεγγύης. ~~Έχοντας χάσει την θεμελιώδη της αξιολογία μέσα απο τις τεραστίες παρενέργειες της απόλυτης πολιτικής προτεραιοποίησης, παραιτείται απο την ελάχιστη δυνατότητα της να προτασσει, να πειραματίζεται να προτείνει~~ Η πολιτική παραιτείται απο το δικαίωμα στην κοινωνική αυτοθεσπίση μέσω του Λόγου.

Το αλλοθι είναι βεβαία "τα πράγματα". Τα εξωθεν και περαν του λόγου "πράγματα", η πραγματικότητα που υποτίθεται ότι νίκησαν. και έτσι, εφεξής, η κοινωνία, ολο και περισσότερο, αλλάζει και "προοδεύει" η "δεν προοδεύει" ερημην της πολιτικής, ερημην της δημοκρατίας, ερημην του οποιουδήποτε συλλογικού λόγου. Και έτσι, επίσης ερημην της πολιτικής και του λόγου, εξελίσσονται οι μορφές και τα νοήματα που διεπουν ο,τι αναφέρεται στην κοινωνική αλληλεγγύη, στον τρόπο που νοείται και θεσπίζεται η άμεση σχέση ανάμεσα στους ανθρώπους που συγκροτούν την κοινωνία.

-Δ-

Παραδειγματικά θα αναφερθω σε ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ ΠΟΥ νοηματοδοτούν στις μέρες μας, τον ΤΡΟΠΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ και τις ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, και κατ'επέκτασιν οριοθετούν τον τρόπο με τον οποίο "πρέπει", υποτίθεται, να μοιράζονται οι περιορισμένοι

ποροι αναμεσα στους ανθρωπους, Αυτες οι λεξεις επικαθοριζουν το συγχρονο νοημα της κοινωνικης αλληλεγγυης. **ΕΥΛΥΓΙΣΙΑ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ.** Η μια ειναι τεχνικη-και αναφερεται στην οργανωση της παραγωγης και κατατεινει στην αρση των οποιωνδηποτε περιοριστικων μετρων, που σπινευαν στην προστασια των εργαζομενων. Η αλλη αναφερεται στην ακομα γενικότερη αρχη που πρεπει να διεπει την δημιουργια ατομικων εισοδηματων. Μπορεις να ζησεις μονο με τον ιδρωτα του προσωπου σου. There is nothing like a free lunch.

Οι δυο αυτες λεξεις παραπεμπουν σιωπηρα σε απαρεγκλητες φιλοσοφικες και ηθικες παραδοχες. Μεσα απ αυτες, θεωρειται δεδομενο οτι η επιβιωση του ανθρωπου δεν ειναι και δεν πρεπει να ειναι αυτοτελες δικαιομα, και οτι αντιστοιχα, η εργασία δεν ειναι καθηκον εναντι στο συνολο. Εργασία και επιβιωση συναππονται μεταξυ τους στο πλαισιο του συστηματος των αναγκαιων ορθολογικων επιλογων του ατομου που δρα για να αποκτησει οσα χρειαζεται και επιθυμει. Κανεις λοιπον δεν δικαιουται να επιβιωσει, παρα μονο ως αμοιβη της ατομικης συμβολης του στην παραγωγη. Και συνακολουθα, κανεις δεν χρωσταει τιποτα σε κανεναν., Εισπραττεις ο,τι συμβαλλεις.

Γυριζουμε δηλαδη στις "καθαρες" φιλελευθερες αρχες, που ειχαν εν μερει υποχωρησει στις πρωτες δεκαετιες μετα τον πολεμο. Το εμπορευμα εργασία δεν προστατευεται ειδικως. Ειναι, σημαινεται και ρυθμιζεται οπως ολα τα αλλα. Και η επιβιωση του καθε ατομου εξαρταται απο την δυνατοτητα του να προαγει τα συμφεροντα του "εργαζομενος" με τους ορους που προδιοριζονται απο την ελευθερη αγορα.

Ολες οι "αλλες" αξιακες καταβολες, ολοι οι προβληματισμοι για το δεον, ολα τα θεσμικα διλληματα απορρυθμιζονται και καταργουνται ως πολιτικα δικαυβευματα. Τα προβληματα που επι αιωνες αποτελουσαν το αντιεκιμενο της πολιτικης σκεψης και δρασης γινονται απαγορευμαενα. Και ολες οι λεξεις, και οι καταταξεις των τελευταιων δεκαετιων χανουν το συγκεκριμενο πολιτικο τους νοημα.

Και ετσι μπορεί κανεις να ρωτησει: Που ειναι η αριστερα εδω μεσα; Που ειναι η πολιτικη; Τι σημαινει "πολιτικη" οταν γινεται αξιωματικα δεκτη μια νεα μετα-κοινωνικη εξισωση: Ο,τι ειναι πραγματικο ειναι ορθολογικο. Το πραγματικο ειναι ευλινυστο. Αρα το

ευλυνιστο είναι ορθολογικο. Και κατ επεκτασιν μπορεί να πρέπει, αν χρειαστει, να νινει και αριστερο.

Βεβαια, υπαρχουν ορια και αντιστασεις. Το πανταχου παρον φαντασμα που απειλει να ανατρεψει ολες τις σημασιες είναι βεβαια η ανεργια. Αλλα και εδω τα πραγματα δεν είναι τυχαια: Οι λεξεις και οι επιλογη τους δεν είναι ποτε αθωες. Γιατι η ανεργια θεωρείται ως το κυριο, η και το μονο "κακο"; Γιατι οχι η ανισοτητα, η φτωχεια, η αβεβαιότητα, το περιθοριο, η πεινα η η απελπισια; γιατι οχι και η ατυχια. Γιατι η αλληλεγγυα παρεμβαση της Πολιτειας θα επικεντρωθει επιλεκτικα σε μια και μονο απο τις εκφανσεις των δεινων. Το ερωτημα είναι μειζον, λγω των συμπαραδηλωσεων του. Και η απαντηση ισως βρισκεται στο γεγονος οτι το προβλημα της ανεργιας είναι δυνατον να θεωρηθει ως αντιμετωπισιμο με εξωπολιτικες μεθοδους στην κοινωνια, με την παρεμβαση της τεχνολογιας, της αγορας, των ιδιωτικων επενδυσσεων, με την εξωθεν προοδο, κοντολογης με την ανταγωνιστικη και παραγωγιστικη αναπτυξη. Η μαχη κατα της ανεργιας είναι δυνατη ακομα και εαν συντηρηθει η επιταγη για συνεχη συρρικνωση της πολιτικης αρμοδιοτητας.

Πραγματι, η επικεντρωση του κοινωνικου προβληματος στην τεχνικη καταπολεμηση της ανεργιας είναι απολυτως συμβατη με το αξιωμα της γενικης ανταποδοτικότητας. Αρκει να παραμενει ορθια η αφετηριακη αρχη. Δικαιουται κανεις να αμειφθει μονον εαν συμμετεχει στην παραγωγη. Αρα το αιτουμενο είναι ο καθενας να μπορεί να συμμετεχει στην παραγωγη. Και αυτο φθάνει.

Εδω ομως συνοψιζεται το τεραστιο παραδοξο. Σε μια κοινωνια οπου η παραγωγικότητα αυξανεται ιλλιγιωδως, και οπου οι συνολικες ωρες εργασιας που απαιτουνται για να παραχθει το παραγομενο προιον φθινουν συνεχως, οχι μονο εξακολουθει να πρυτανευει το αξιωμα της πληρους ανταποδοτικότητας, αλλα και οι οροι του τηρουνται ολοενα αυστηροτερα. Ο παραλογισμος του ορθολογισμου εγκειται στο οτι η τεχνολογια δεν απελευθερωνει τους ναθρωπους απο το μοχθο, αλλα εξωθει ολοενα και πιο πολλους στην ανεχεια. Και γιαυτο ακριβως είναι απολυτα παραλογο το κοινωνικο προβλημα να επικεντλωνεται αποκλιστικα στην ανεργια, χωρις καν να τιθεται σαν αχνο εστω ενδεχομενο η αναδιατυπωση της σχεσης αναμεσα στην παραγωγικότητα, την εργασία, την επιβιωση και την κατανομη των πορων.

Οι προεκτασεις είναι σαφείς και απειρές.

Πραγματι,

- Τα κενυσιανά μεγάλα δημοσία έργα ξεχάστηκαν)

- Το ίδιο και η δημοσία απασχόληση.

- Και, κυρίως, εξοβελίζονται βαθμιαία από το πολιτικό φαντασιακό, άλλες μορφές "παροχών" και "αρωγής" που δεν στηρίζονται στον ανταποδοτικό ορθό-λογισμό. Η Πολιτεία έχει λοιπόν μέν ευθύνη για την μείωση της ανεργίας, αλλά δεν δικαιούται ούτε και "πρέπει" να παρεμβεί η ίδια ευθέως στην αγορά εργασίας, ^{επειδή} να καταβάλει το θεμελιώδες αξίωμα της ανταποδοτικότητας. Δεν δικαιούται να μοιράσει πόρους στα θύματα χωρίς προϋποθέσεις, ούτε να απαφασίσει ότι οι "διαθεσίμες" θέσεις εργασίας θα μοιραστούν διαφορετικά ανάμεσα στους ανθρώπους. Απλώς καλείται να παρεμβάλει στα περιθώρια. Ό,τι μπορεί να προκαλέσει τη δημιουργία "θέσεων εργασίας" στον ανεξέλεγκτο ιδιωτικό τομέα είναι καλό. Δεν ενδιαφέρει τι θέσεις, ποσο πληρώνονται, για ποσό χρόνο, με ποιες συνθήκες. Δεν ενδιαφέρει "ποιοί" μένουν απεξω, και γιατί. Δεν ενδιαφέρει επίσης "τι" παράγεται, ποιο είναι το κοινωνικό αποτέλεσμα της παραγωγής, ποιες οι προεκτασεις της. Και κυρίως δεν ενδιαφέρει το ερώτημα εάν μια άλλη μορφή οργάνωση της εργασίας και της κατανομής των πόρων είναι εφικτή ή ευκαταία.

-Δ-

Και έτσι, το καιριο ζήτημα της κοινωνικής οργάνωσης της εργασίας "τιθασσέυεται" μετασημασιολογούμενο σε πρόβλημα ανεργίας, το οποίο θα πρέπει να "λυθεί" μέσα από την επικουρική κοινωνική αλληλεγγυή. ~~Παρά ταύτα~~ όμως, για να είναι "πειστική" η αλληλεγγυα παρεμβάση εναντίον της ανεργίας, χρειάζεται μια περαιτέρω παραδοχή. ΠΡΕΠΕΙ να υποτεθεί ότι, παρά την τεραστία αύξηση της παραγωγικότητας, η "ευελίκτη" και ευλυγίστη αγορά εργασίας την οποία απαιτεί η εξωθεν προσδιοριζόμενη ανάπτυξη "φτιαχνει" και ΘΑ φτιαχνει επαρκείς "θέσεις".

Μόνο έτσι μπορεί να θεωρείται ότι η "προοδος" θα λαμβάνει χώραν μέσω της ανεξέλεγκτης εξω-πολιτικής πραγματικότητας. Και μόνο έτσι μπορεί το Όλο να απεκδύεται της περαιτέρω "ευθύνης". Έτσι, για όσους "εργάζονται" υπό οποιουδήποτε ορους, το "κοινωνικό ζήτημα" θεωρείται λελυμένο. Η σχετική ηθικοποίηση της πολιτικής και της οικονομίας που εκφράζεται από τη σχετική αλληλεγγυή φθάνει στα όρια της.

Η Πολιτεία απλώς προσπαθεί να προκαλέσει και να εξασφαλίσει τις δυνατότητες ιδιωτικής προσφοράς εργασιακών θέσεων. Το ζήτημα της ανεργίας συνοψίζεται λοιπόν σε ζήτημα δημιουργίας των αγοραιών προϋποθέσεων για να μπουν όλα τα άτομα στο ανταγωνιστικό παιχνίδι της επιβίωσης. Πέραν αυτού δεν υπάρχει άμεση ευθύνη του Ολού.

Το τραγικό αποτέλεσμα είναι γνωστό. Ποσοστά ανεργίας, ποσοστά κερδούς, ανισοκατανομή κλπ.

Ενα λοιπόν είναι περίπου βεβαίο, τουλάχιστον προς το παρόν: Η ελεύθερη αγορά και η ελεύθερη τεχνική προόδος δεν οδηγούν σε αύξηση της απασχόλησης, αλλά σε διογκωση της ανεργίας. Η τεχνική και επιστημονική προόδος ΔΕΝ συνεπάγεται την ορατή διεύρυνση των θέσεων εργασίας, και ούτε προβλέπεται κάτι τέτοιο. Αυτό είναι και το "μεγάλο μυστικό" που πρέπει να αποκρυβεί. Όπως δε και όλες οι κοινωνίες, έτσι και η δική μας δεν μπορεί να αναπαραχθεί αλλοίως παρά τηρώντας τα μυστικά της, η τουλάχιστον παίζοντας το ρολό εκείνου που τηρεί τα μυστικά. Της αδιαβλήτης αυθεντίας που σήμερα είναι η ελεύθερη και ανταγωνιστική αγορά.

Στο εξής λοιπόν, και αν ακόμα κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού εξωθείται έξω από τις εργασιακές σχέσεις, ταυτόχρονα όλοι τείνουν να συναποδεχονται ότι ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, όλα θα πάνε καλύτερα. Αν αφήσουμε το κεφάλαιο και την αγορά, να λειτουργήσουν απερίσπαστα, το μόνο επιμάρχο ζήτημα, το ζήτημα των θέσεων εργασίας, θα λυθεί εν τέλει από μόνο του. Αυτό ίσως να συνοψίζει την σημαντικότερη κοινωνικοπολιτική μυθοποίηση των τελευταίων δεκαετιών.

Και στο μεταξύ, η πολιτική χειμαζει, πουλώντας απλώς ελπίδα. Ως ετεροφωτη και ετερονομη, διατυπώσε ένα νέο ΠΑΣΧΑΛΕΙΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ. Το στοιχείο μιας εξωθεν καθολικής εξω-πολιτικής προόδου που εμφανίζεται ως ιστορική νομοτελεία και ως εντελεχεία της φύσης των πραγμάτων. Η προόδος θα έλθει "ΕΞΩΘΕΝ", και μόνη της.

Στο μεταξύ, χρειάζεται απλώς "υπομονή". Τα θυμάτα της δομικής ανεργίας οφείλονται στην αναγκαία "περίοδο προσαρμογής" της κοινωνίας στις εξωπολιτικές επιταγές της νέας τεχνολογίας. Και όπως πάντοτε, και αυτή τη φορά, η "κρίση" εμφανίζεται ελπίδοφορα. Τα προβλήματα είναι "απλώς" προσωρινά. Η

ελευθερη αγορα-πραγματικοτητα ειναι εκει για να φερει τη γη της επαγγελιας.

Ως τοτε ομως: Οι ορατες επιπτώσεις της κρισης προσαρμογης ειναι καταλυτικες. Ακομα και εαν η ατερμων προοδος θα τους απορροφησει υποτιθεται καποτε, οι δομικα ανεργοι και περιθωραιοι ειναι εκει, ορατοι, απειλητικοι, βουβοι η θορυβωδεις. Το συστημα απειλειται να εκραγει, παντου. Οχι μονο απο τους εργαζομενους, αλλα κυριως και απο εκεινους που εξωθουνται εξω απο το συστημα.

-ΣΤ-

Αναγκαια συνεπεια των παραπανω ειναι η μεταβολη των ορων υπο τους οποιους ειναι δυνατον να νοηθει αμεσα το ζητημα της κοινωνικης αλληλεγγυης και της ανακατανομης. Για να διατηρει μιαν ελαχιστη πειστικοτητα, η σχετικη αλληλεγγυη οφειλει να επεκταθει και στους εκτος κοινωνιας. Μια διαπραγματευση που προηγουμενως, μπορουσε να νοειται ως απλος και πολιτικα διαπραγματευσιμος επιμερισμος αναμεσα στο κεφαλαιο και στην εργασία εκφυγνυται υπο το βαρος των εξωθεν δεδομενων. Σημερα προσετεθη και ενας νεος τριτος ορος: ΟΙ ΕΚΤΟΣ, οι πληθυσμοι των μονιμως ανεργων, των μη απασχολησιμων, των περιθωριακων, εκεινων που δεν εχουν ουτε τις γνωσεις, αλλα ουτε και τη βουληση να παλεψουν για να βρουν δουλεια. Η ρυθμιση της σχετικης κοινωνικης αλληλεγγυης και της κατανομης δεν απευθυνεται λοιπον πια μονο στους "φτωχους" ανεργους που καλουνται να γινουν εργαζομενοι, αλλα οφειλει να επεκταθει και στους "εκτος κοινωνιας". Και αυτοι, βρισκονται ταυτοχρονα και εκτος πολιτικου παιχνιδιου, εκτος διαπραγματευτικων διαδικασιων. Ετσι για να εχει νοημα, η "σχετικη" ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ πρεππει να επεκραθει και ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ. ΤΟ "ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΤΡΙΤΟ". θα πρεππει να ειναι αμεσο αντικειμενο πολιτικων και οικονομικων παρεμβασεων. Αυτη καθ εαυτη, η μαχη κατα της ανεργιας δεν αποτελει επαρκη εκδηλωση αμεσης κοινωνικης αλληλεγγυης. Ουτε κατασκευασζει "θεσεις" Ουτε βοηθαι ευθεως εκεινους που ειναι απεξω. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ οχι μονον ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ και ΣΧΕΤΙΚΗ αλλα και ΣΥΓΚΥΡΙΑΚΗ.

Οφειλει
Τα "κακα" του παροντος αντιμετωπιζονται μονο στο μετρο που δεν ανατρεπεται το στοιχημα του "μελλοντος". Η εξωπολιτικα

ενεργοποιούμενη προοδος δεν επιτρέπεται να τεθεί σε αμφιβολία. Το Πολιτικό Εξώθεν μόνο θα δώσει τη λύση. Αυτό λαατρευομε και σε αυτο θυσιαζουμε. Και γιαυτο και η ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ μαχη επιτρέπεται να δοθει μονο στο μετρο που εμφανιζεται συμβατη με τις υποτιθεμενες προυποθεσεις της αντανωνσιτικης αναπτυξης.

-Ε-

και τις 6 ηφσσης της

Ο φετιχισμος της τεχνικης-επιστημονικης-οικονομικης αναπτυξης ως καθολικης προοδου εχει λοιπον οδηγησει στη συρρικνωση της δυνατοτητας της πολιτικης να θετει υπο τον θεσμικο και αξιακο της ελεγχο το μελλοντα σχεδια της αλληλεγγυης και μαλιστα απο δυο αποψεις.

Εντελως επιγραμματικα λοιπον πρωτον. Η μικροηλεκτρονικη και η τηλεματικη επιστημη επιτρεπει την αυξουσα αποσυνδεση της εργασιας απο την διαδικασια της παραγωγης. Εκεινοι που ελεγχουν τη παραγωγη, το κεφαλαιο και η τεχνογνωσια, εχουν την αυξουσα τεχνικη δυνατοτητα να υποκαθιστουν νεκρα εργασία στη ζωντανη εργασία, και τσιμπαλιν. Οι πρακτικες υπαλλακτικες δυνατοτητες ειναι απειρες. Οι οργανωστικες δομες δεν ειναι δεδομενες. Ευλυγισια σημαίνει ακριβως συνεχης ευχερεια μεταβολης των οργανωτικων δομων και της οργανικης συθεσης του κεφαλαιου, διχως να λαμβανεται υπ οψιν η συγκεκριμενη συνεπεια των εξελιξεων επανω στους ανθρωπους που εργαζονται, και επιβιωνουν μεσω της εργασιας τους.

δευτερον. Η "παγκοσμιοποηση", για την οποια εγινε ηδη λογος, συνεπαγεται την αυξουσα ευχερεια της μεταβολης των χωρικων συνδεσεων πολλων παραγωγικων διαδικασιων.

Και ετσι, το "συστημα" φαίνεται να επιβαλλει τους ορους του.

Καμμία πολιτικη δεν θεωρει οτι θα μπορουσε, ακομα και εαν το ηθελε, να οργανωσει και να προγραμματισει αξιακα το "μελλον" των εργασιακων σχεσεων, και το μελλον της αλληλεγγυης.

δυσχερεια

Καμμία πολιτικη δεν μπορει να παρεμβει στα ερωτηματα

"τι πρεπει να παραχθει",

"πως πρεπει να παραγεται το προιον"

Τι "πρεπει" να ειναι εμπορευμα.

Ποιο πρεπει να ειναι το νοημα του δικαιωματος στην ιδιοκτησια, και

Πως ενδεχομενως θα ηταν δυνατον να νοειται και να

κατοχυρώνεται ένα "αρνητικό" και "αμυντικό" και μόνον ατομικό δικαίωμα στην ιδιοκτησία.

"Ποια πρέπει" να είναι η σχέση αναμεσα στο αγοραίο και στο μη αγοραίο.

Ποια θα επρεπε να είναι η σχέση αναμεσα στην επιβίωση και στην εργασία.

Ποια θα επρεπε να είναι η σχέση αναμεσα στο ατομικό συμφέρον και στο κοινό συμφέρον.

Ποια είναι η σχέση αναμεσα στο υλικό και στο συμβολικό.

Πως πρέπει να επηρεάζει η αύξηση της παραγωγικότητας την οργάνωση της παραγωγής

Η, πως και σε ποια σημεία ορίζουμε το αμεταθετό ελάχιστο της συμβολικής κατασκευής του όλου ως κοινωνίας μέσω του προσδιορισμού του ΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ.

και περαιτέρω, το ερώτημα αν

Υπάρχουν "δημοσίες αξίες" και "δημοσία αγαθά" που πρέπει να προηγούνται των ιδιωτικών συμφερόντων·

και το ακόμα θεμελιωδέτερο ίσως ερώτημα εάν,

ΥΠΑΡΧΕΙ "ΑΞΙΑΚΗ" ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ;

Με αυτήν την έννοια, το κεντρικό ζήτημα της "αλληλεγγύης" τίθεται ως ζήτημα ορίσμου της ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ της πολιτικής. Αρμοδιότητας να μπορεί να κρίνει ανά πασαν στιγμή το τρόπο που συναρθρώνεται αξιακά το υλικό και το συμβολικό, το ποσοτικό και το ποιοτικό. Της αρμοδιότητας να θέτει το ζήτημα της σχέσης "ανάπτυξης" και "προόδου" ως ανοικτό ερώτημα και όχι ως εξωθεν δεδομένο. Της αρμοδιότητας να συλλογίζεται δημοκρατικά και να αποφασίζει κυριαρχικά τι και ποσο πρέπει να "θυσιάζουν" οι σημερινές γενεές, -και κυρίως τα σημερινά "θύματα", - χάριν των μελλουσών γενεών που έχουν υποτιθέεται εξασφαλισμένη την εισόδο τους στη βασιλεία των ουρανών. Της αρμοδιότητας να αξιολογεί τη σχέση του όλου με το χρόνο. Αυτό υπηρξε πάντα το διακυβευμα της συγκρούσης αναμεσα στη αριστερά και στη δεξιά. Η σχέση αναμεσα στο ΑΘΡΟΙΣΜΑ και στο ΥΠΟΛΟΙΠΟ. Που είναι και παραμένει αξιακά προσδιοριζόμενη, δηλαδή όχι λογική αλλά διλληματική και συγκρουσιακή. Όλα γίνονται για να ορισθεί ο τρόπος που θα μοιρασθεί το ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΜΕΡΙΔΙΟ, όχι μόνο στο ΧΩΡΟ, αλλά και στο ΧΡΟΝΟ.

Ομως για να τεθούν και παλι τα ζητήματα αυτά, θα πρέπει να ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Θα πρέπει να επανακοινωνικοποιηθούν και να επαναπολιτικοποιηθούν τα "απαγορευμένα" ζητήματα

- των ορών εργασίας,
- της αξιωματικά "ανταποδοτικής" σχέσης εργασίας και αμοιβής
- του δικαιώματος στην παιδεία και στον πολιτισμό, ως μη κατ' αναγκήν συναρτημένα με την παραγωγή, το επάγγελμα και την ανταγωνιστική εργασία,
- του δικαιώματος στην επιβίωση και στα θεμελιώδη αγαθά όπως η υγεία, η στεγή, η τροφή και το περιβάλλον
- και κυρίως, το ζήτημα της "ελαχίστης" συμβολικής δομησης της κοινωνίας και της αλληλεγγύης.

Θα πρέπει να επανέλθει η δυνατότητα του αυτοθεσπιζόμενου Ολου να κρίνει εάν θέλει κυριαρχικά για το ζήτημα της ανταποδοτικότητας και της ευλυσίας στην οργάνωση των παραγωγικών σχέσεων.

ΠΩΣ ΟΜΩΣ;

Ποιες είναι οι κοινωνικές προϋποθέσεις για να μπορεί να επανακαμφεί η "πολιτική" ως καθολική αξιακή αξιολόγηση.

Πως να ξεφυγούμε από την μεγγενη της εξωθεν δεδομένης "εθνικής" αναταγωνιστικής και παραγωγιστικής μεγιστοποίησης. Πως να επιβαλλούμε την δημοκρατική επιστροφή των θεμελιωδών αξιακών ερωτημάτων. Πως να ξαναεισαγάγουμε μια πολιτική διασταση στα καθημερινά διακυβεύματα, έτσι ώστε η "αριστερά" να μπορεί να αρθρώσει ένα νέο λόγο, που να μην είναι αγκυλωμένος στα απαρεγκλήτα παραγωγιστικά εξωθεν; Πως να μπορέσουμε να επανηθικοποιήσουμε την κοινωνία, θέτοντας το θεμελιώδες ιστορικό ερώτημα της σχέσης ανάμεσα στην αλληλεγγύη και στην αμοιβαioτητα.

Πως να ενεργοποιήσουμε μίαν ιστορία, που και αν ακόμα φυσικά δεν "έχει τελειώσει", μοιάζει ολοένα και πιο δυσκίνητη και καθηλωμένη στις προδιαγραφές που της έχουν τεθεί από πάνω, προφανώς από εκείνους που θέλουν να την τελειώσουν μία για πάντα και στον αιώνα τον άπαντα;

δυσκολώς

Ενα είναι/βεβαιο: Οτι, υπό τις παρούσες συνθήκες, μια τέτοια "επιστροφή της πολιτικής" είναι δυσκόλη αν όχι αδύνατη στα πλαίσια των δεδομένων "εθνικών κρατικών σχηματισμών".

Καμία μικρή χώρα δεν είναι σε θέση να θέσει το ζήτημα εάν ή όχι επιλέγει να "συγκλίνει" όχι βεβαία στα κριτήρια του Μαστριχτ, αλλά στις ευρύτερες μορφές που έχουν επιβληθεί τόσο από την επιστήμη και την τεχνική, όσο και από την λεγόμενη

"παγκοσμιοποίηση", που δεν πρέπει να το ξεχναμε, δεν είναι κατά κανένα τρόπο μια απλή και απαρעγκλητή "τεχνική" εξέλιξη, αλλά μια συνειδητή πολιτική και εξουισαστική επιλογή, η οποία έγινε όπως έγινε, αλλά θα μπορούσε καλλιστα να μην ενει νινει. Καμία μικρή χώρα δεν μπορεί να αναπροσδιορίζει από μόνη της την αρμοδιότητα της πολιτικής.

Θα πρέπει λοιπόν να σκεφτούμε ευρύτερα. Και στο σημείο αυτό, παρα τα φαινόμενα, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντικότερη από ότι φαίνεται.. *Το Έθνος Χρυσό, Δεί*
Εντλως επιγραμματικά, θα θιξω τρία σημεία,

A. Από τη μια μεριά, η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκροτεί, τουλαχιστον δύναμει, μίαν επαρκώς μεγάλη οικονομική και πολιτική δύναμη ώστε να είναι δυνατόν και να συμβάλει στην μερική αναδιατύπωση των ορών λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας, και να μπορεί να επιλεγεί, ως ένα βαθμό τουλαχιστον, τους όρους με τους οποίους η ίδια θα συμμετέχει στο παγκόσμιο σύστημα. Η Ευρώπη θα μπορούσε να κάνει οποιαδήποτε πολιτική επιλογή, δίχως να καταρρευσει. Εάν λοιπόν συνετρεχαν οι εσωτερικοί πολιτικοί και ιδεολογικοί όροι, θα ήταν καλλιστα δυνατόν στο πλαίσιο της ΕΕ να αναδιατυπωθεί το ζήτημα της αθρρωσης του αιτηματος της αλληλεγγυης και του αιτηματος της αναπτυξης με σχετικά αυτονομους όρους.

Θα ήταν δηλαδή δυνατόν να σκεφθεί κανείς ότι μία κοινή πολιτική απόφαση να προταξει σε ορισμένα σημεία το ζήτημα της αλληλεγγυας ενισχυσης του κοινωνικού ιστού ακόμα και εις βάρος των εξωθεν διδομενων αμεσων αναπτυξιακων δυναμικων θα μπορούσε να επιχειρηθεί από κοινού.

B. Δευτερον, Η Ευρώπη είναι ο κατ'εξοχήν ιστορικός και γεωγραφικός πολιτιστικός, χώρος, όπου η παραδοση μιας υπαλλακτικής αριστερης κοινωνικής προβληματικής είναι ακόμα ζωντανή. Παρόλη τη διαβρωτική ιδεολογική επιρροή των παγκοσμιοποιημένων καταναλωτικών και ατομικιστικών ιδεολογιών, ο ευρωπαϊκός χώρος είναι ο κατ'εξοχήν εκείνος χώρος που προβάλλει ακόμα ωρισμένες ιδεολογικές και πολιτικές αντιστάσεις. Η νίκη των σοσιαλιστικών πολιτικών δυνάμεων στην τελευταία περίοδο σηματοδοτεί ίσως, όχι τόσο την επιθυμία αλλαγής φρουρας, αλλά την συνειδηση ότι πρέπει και μπορεί να αναζητηθούν νέες διεξοδοι προς την κατεύθυνση της αναδιατύπωσης και διευρυνσης της πολιτικής αρμοδιότητας. Παρόλη την φαινομενική εξακολουθητική συρρικνωση των πολιτικών πρωτοβουλιών, η ασφυκτική αγκαλή της "πραγματικότητας" προκαλεί μια διαχυτή βούληση για μία κοινή αλλαγή των αξιακών

ιεραρχησεων. Το αίτημα για ανακαμψη του πολιτικού νοήματος μιας κοινής ευρωπαϊκής αλληλεγγυής βρίσκεται ίσως και παλι στην ημερησια διαταξη.

Γ. Τρίτον, και ίσως ακόμα σημαντικότερο, είναι το ζήτημα ότι η πολιτική συγκροτηση της ΕΕ είναι ακόμα μια ανοικτή διαδικασία, και ένα στοιχείο. Το Μαστριχτ και το Αμστερνταμ δεν είναι παρα παροδικοί σταθμοί σε μια διαδρομή που εμφανίζεται αδηλή και δυσεντοπιστή ως προς τους στόχους της και ως προς τη δυναμική της.

Και στο πλαίσιο αυτό, το ζήτημα της πολιτικής κατευθυνσης και δομησης του ενιαίου χώρου δεν είναι δεδομένο και ετεροπροσδιορισμένο αλλά αιτούμενο και αναθεσπισίμο εφ' όλης της ύλης. Ίσως μαλιστα, οι συζητήσεις που μοιραία θα αρχίσουν γύρω από την οικοδομήση της πολιτικής Ευρώπης να αποτελέσουν και την καλύτερη ευκαιρία για την ευρύτερη αναδιατύπωση για το καιριο ζήτημα ποια είναι, ποια πρέπει να είναι, και ποια μπορεί να είναι η αρμοδιότητα του πολιτικού. Η ελλειψη των παραδοσιακών αγκυλώσεων θα μπορούσε να επιτρεψει την κατασκευή μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής συνειδησης γύρω ακριβώς από την κατασκευή μιας αλληλεγγυής κοινωνικής Ευρώπης.

Σημρα βεβαία κάτι τέτοιο δεν ^{απαιτείται} διαφαίνεται ούτε ^{απαιτείται} ως αχνη προοπτική. Η Ευρώπη είναι / η ευρώπη των νομισματικών ισορροπιών, των μοσπωλιών, της μονοπλευρής λιτότητας διανθισμένης από καλές προθεσεις και ρητορικές εξαρσεις. Αλλά η ίδια η στενότητα και ελλειψη νοήματος των σημερινών πολιτικών προοπτικών είναι ίσως και εκείνη που θα γεννήσει μιαν νέα αξιακή διασπαση.

Ούτε ο ανυπαρκτος και εν πάσει περιπτώσει δυσκαθηωτος κοινος πολιτισμος, ούτε τα μη εντόπισιμα και παντως αναστρεψιμα κοινά συμφεροντα είναι σε θέση να δημιουργήσουν τις προυποθεσεις για ένα τήρως ελλειπον κοινο πολιτικο φαντασιακο.

Για να γίνει κατιο τέτοιο, θα χρειαζοταν μια νέα φαντασιακή διασπαση, μια ενεργοποιουσα ελπίδα, μια αμεσης εμβελειας κινητοποιουσα αξία, που να αντανάκλα σε όλους τους κοινωνους ενός νέου κοινου πολιτικού και κοινωνικού γίνεσθαι. Και το γίνεσθαι αυτό, θα μπορούσε να επικεντρωθεί γύρω από το αλληλεγγυο κοινωνικο, ^{και} πολιτικό ^{ως προς την} αυτοθεσπισιζομαι των υπο αιρεσιν Ευρωπαίων, όχι ως υφισταμένης κοινότητας αλλά ως ενσάρκωσης μιας νέας ελευθερης πολιτικής λογικής ενός νεου ελλογου "λαου", ενός νέου πολιτισμου, η διευρυμενου Volksgeist.

